

Απόστολος Πιερρής

Δωρικές Μελέτες

**Η ΔΩΡΙΚΗ
ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ:
ΑΡΙΣΤΕΙΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΑΡΙΘΜΟΙ
ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ**

28 Ιανουαρίου 2014

Η θεμελίωση της πολιτικής φιλοσοφίας του Ελληνισμού προδιατυπώθηκε στη Μεγάλη Ρήτρα της Σπαρτιατικής πολιτειακής σύνταξης που ανάγεται στον Λυκούργο (Λυκο-εργό, τον εργαζόμενο το φως) με Απολλώνια διακήρυξη και κύρωση εκ των Δελφών (του Ελληνικού θεού κατ' εξοχήν κατά το Δωρικό βίωμα).

«Διὸς Σελλανίου καὶ Ἀθηνᾶς Σελλανίας ἱερὸν ἰδρυσάμενον, φυλάς φυλάξαντα καὶ ὠβὰς ὠβάξαντα, τριάκοντα γερουσίαν σὺν ἀρχαγέτας καταστήσαντα, ὥραις ἐξ ὠρῶν ἀπελλάζειν μεταξὺ Βαβύκας τε καὶ Κνακιῶνος, οὕτως εἰσφέρειν τε καὶ ἀφίστασθαι δαμωδᾶν <δ> ἀναγορίαν ἤμεν καὶ κράτος».

(Πλούταρχος, Λυκούργος, 6, 2)

Στη Ρήτρα εμπεριέχονται οι αρχές της πολιτικής συγκρότησης της κοινωνίας των ανθρώπων.

1) Εξουσία και Φρόνηση (Ζευσ και Αθηνά) κατά το Ελληνικό βίωμα (Σελλανίου και Σελλανίας, από την αρχική ρίζα F-εLF-) στο κέντρο της συντεταγμένης ανθρώπινης συμβίωσης.

2) Ομαδοποίηση των ατόμων κατά εκλεκτική συνάφεια (φυλάς φυλάξαντα) και τοπική ρίζωση (ὠβὰς ὠβάξαντα).

3) Βουλή των αρίστων φρονηματιῶν με διπλή στρατιωτική αρχηγία (Γερούσια με δυο Βασιλείς).

4) Σύνοδος κατά περίοδο εποχῶν (ὥραις ἐξ ὠρᾶν) των πολιτῶν-πολεμιστῶν – ἀπελλάζειν, ὅπως παρατηρεῖ ο Πλούταρχος, το ἐκκλησιάζειν ονόμαζαν «ὅτι τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν αἰτίαν τῆς πολιτείας εἰς τὸν Πύθειον ἀνήψε [sc. ὁ Λυκοῦργος]». Δείτε τη μελέτη μου για «Το Ὄνομα του Απόλλωνος». Ο Απόλλων εἶναι ο θεός που συνέχει και σώζει τη

Δωρική ομάδα, τον Ελληνικό λαό, είναι το Ιερό Πέρας της ανθρώπινης συνύπαρξης.

5) Η Συνέλευση των μελών της κοινωνίας γίνεται στη φύση χωρίς καμία ανθρώπινη κατασκευή (ν. Πλούταρχος, *Λυκούργος*, 6, 4-5). Κατά τον Αριστοτέλη (Fr.536) Κνακίων ήταν ποταμός, Βαβύκα δε γέφυρα.

6) Οι φρονηματίες αριστείς βουλευόντες υπό την προεδρία των βασιλέων-πολεμιστών, διατυπώνουν το ερώτημα και τις προτάσεις που υποβάλλονται στην Απέλλα, τη σωζόμενη στην ταυτότητά της συνέλευση των μελών της κοινωνίας. Με τις διατυπώσεις του προβλήματος και των προτεινομένων ο ρόλος των περατούται (είσφέρειν και ἀφίστασθαι).

7) Την κρίση, την επιλογή και το κύρος (ἀναγορία καὶ κράτος) την έχουν οι Πολλοί, ο μεγάλος αριθμός (οι δαμώδεις, ο δήμος, η κοινωνία στο σύνολό της).

Η πολιτική ιστορία των διαφόρων πόλεων στην Αρχαία Ελλάδα είναι ποικίλες δοκιμές διαφόρων δομών πολιτείας προς αποκρυστάλλωση της Μορφής της πολιτικής σύνταξης που βέλτιστα θεμελιώνεται και εκφράζει τις παραπάνω αρχές.

Στο καινούριο ξεκίνημα που σφραγίζει την Αθηναϊκή Δημοκρατία μετά την κατάλυση της Τυραννίας, κεντρικό σημείο των Μεταρρυθμίσεων του Κλεισθένη είναι ακριβώς η νέα ομαδοποίηση της κοινωνίας κατά φυλές συνάφειας και τοπικούς δήμους (φυλὰς φυλάξαντα καὶ ὠβὰς ὠβάξαντα). Η νέα φυλετική συνάφεια δημιουργείται τώρα με τη στρατιωτική, οικονομική και πολιτιστική δράση των φυλετών που συγκροτεί την ταυτοποίησή τους, αντί της παλαιάς συνοχής των γενών.

Όταν το βίωμα του Ελληνισμού και ο θεός Απόλλων έπλασαν τις Μορφές εκείνες στις οποίες γνήσια και πλήρως εξεφράζοντο, τότε το πλαίσιο κοινών κριτηρίων που απαιτούν οι αρχές (1) και (4), [η αρχή του Ελληνισμού και η αρχή του Απολλωνισμού (αφού «Όλυμπος» είναι κατ'

ουσίαν ο εξαπολλωνισμός της προϋπάρχουσας θρησκευτικότητας)] συστάθηκε, εμπεδώθηκε και ίσχυσε. Με την ανάπτυξη της ποίησης, της τέχνης και του νοερού λόγου το κοινό πολιτισμικό (διασκεπτικό και αξιολογικό) πλαίσιο απέκτησε ισχυρή ταυτότητα (Απολλώνιο εναρμόνιο πέρας) και η θέση του έγινε δεδομένη. Η «πίστη» του Ελληνισμού ήταν απαρασάλευτη. Πίστις είναι η αδιάσειστη πεποίθηση που εκπορεύεται από την αποκάλυψη του όντος, είναι έργο του πνεύματος της αληθείας. Πίστις και Γνώσις δεν διακρίνονται, αλλά ταυτίζονται, αφού Γνώσις είναι η συνείδηση της αλήθειας και Πίστις η δύναμη της αλήθειας. Όπως το Ον ως κάλλος παράγει στον ορώντα και νοούντα τον Έρωτα προς αυτό, έτσι και το Ον ως νοητό παράγει στον ορώντα και νοώντα την Πίστη στο ίδιο.

Η συνθήκη (5) επίσης τηρείται όχι μόνον στη Σπάρτη της Γεωμετρικής Εποχής αλλά και στην Αθήνα της Χρυσής. Στην Πνύκα απλά και μόνον μερικοί αναβαθμοί έχουν λαξευθεί στον βράχο για τους προτάνεις ή προέδρους και τον ρήτορα (τον Λέγοντα). Ο Δήμος ακούει και κρίνει καθήμενος κάτω ή ιστάμενος, έχοντας οπίσω την πόλη, χωρίς δε θέα βασικά προς το πεδίο και τη θάλασσα λόγω του επικλινούς, της ελαφράς ανωφέρειας του εδάφους όπου η Εκκλησία λαμβάνει χώρα.

Με τη θρησκευτική, πολιτισμική και φυσική διάσταση του πλαισίου της ανθρώπινης κοινωνίας δεδομένη και εξασφαλισμένη, το πρόβλημα της πολιτικής συγκρότησης επικεντρώνεται για τον Ελληνισμό στις σχέσεις μεταξύ Αρίστου και Πολλών, μεταξύ Ενός και Πλήθους. Σημειώστε καλά ότι το ίδιο είναι και το θεμελιώδες μεταφυσικό πρόβλημα της Ελληνικής φιλοσοφίας, η σχέση μεταξύ Ενότητας και Πολλαπλότητας. Στην Πλατωνική Θεωρία των Ιδεών η ταυτότητα αυτή γίνεται απόλυτη.

Ο άριστος σε έναν τομέα δεν είναι άλλος κόσμος από τους πολλούς στον ίδιο τομέα. Είναι αυτός που μετέχει περισσότερο στην κοινή ιδέα αυτού του τομέα, στην οποία μετέχουν πάντως πάντες, αλλιώς δεν θα

συγκροτούσαν τον ίδιο τομέα. Όλοι οι άνθρωποι μετέχουν, και είναι παραδείγματα, του σωματικού κάλλους, έχουν δηλαδή την αισθητή Μορφή της ανθρωπότητας, κοινωνούν με την τελειότητα της φύσης τους, γιατί χωρίς αυτήν τη μετοχή, παραδειγματισμό, κοινωνία, δεν θα υπήρχαν οι άνθρωποι. Η μορφή είναι η ουσία του ανθρώπου. Και η μορφή του ορίζεται από την τελειότητα του όρου της ύπαρξής του στον κόσμο του γίνεσθαι των φαινομένων. Αυτό είναι το τι ην είναι του. Το τέλος είναι η ουσία. Ο όμορφος άνθρωπος, ο «Καλός», είναι αυτός στον οποίο το ανθρώπινο κάλλος πραγματώνεται πληρέστερα, το ίδιο κάλλος που συγκεκριμενοποιείται λιγότερο στους «πολλούς» του κάλλους. Καλύτερη και χειρότερη πραγμάτωση κάλλους σημαίνει φανερώτερη ή αφανέστερη αποκάλυψη της ανθρώπινης ουσίας και φύσης. Καλό είναι κάτι που φανερώνει χωρίς σκιά την ουσία της οντότητάς του. Το τέλειο είναι αυτό που δεν έχει θολούρα και σκοτεινιά κατά τη φανέρωση του όντος στην ύπαρξή του. **Η πλήρης απο-κάλυψη και επί-δειξη του όντος στην απόλυτη γύμνια της ουσίας του – συνιστά το κάλλος της τελειότητάς του.**

Αλλά αυτό το ίδιο πράγμα εδράζει και την κοινωνία μεταξύ τελείου Χ και των πολλών Χ. Όσο τελειότερο γίνεται ένα ον, τόσο πλησιάζει το αρχέτυπο όλων των ομοίων του, τόσο επομένως περισσότερο επικοινωνεί με τα πολλά του είδους του. Η τελειότητα είναι ο φυσικός πυρήνας συνοχής ενός πεδίου. Το κάλλος αποτελεί τον συνεκτικό ιστό των φαινομένων ως απόλυτο φανόν φαινόμενο. Η ομορφιά της τελειότητας αποτελεί τις πυκνώσεις εκείνες στο χωροχρονικό συνεχές που συνιστούν και διαμορφώνουν το πεδίο της ύπαρξης, τον κόσμο της πραγματικότητας, την κοσμική τάξη.

Αυτός είναι ο μεταφυσικός λόγος για τον οποίο η κλασική σκέψη δεν πολυπραγμόνησε το πρόβλημα της σχέσης του αρίστου προς τους πολλούς σε κάθε τομέα της ανθρώπινης δραστηριότητας, και πρωτίστως

στον πολιτικό. Αντίθετη άριστη και πλήθους δημιουργείται όταν ο άριστος θεσμοθετείται με κριτήρια ελάσσονος σημασίας και εξαρτώμενα από περιστάσεις και φάσεις, με κριτήρια σχετικά προς τι. Τέτοια υπομείονα και προβληματικά κριτήρια, όσο ιδίως περνάει η εποχή σημασίας τους, είναι η ευγένεια της καταγωγής και ο πλούτος καθ' εαυτός ως αργή ποσότητα ανούσιας περιουσίας. Η ευγονία είναι ασφαλώς ζήτημα κοινωνικό, αλλά η ευγένεια δεν την εξασφαλίζει. Την εγγυάται όμως η πολιτισμική αξιολογία και η συνεπακόλουθη ηθική και «εθική», με τη λατρεία της σωματικής ευεξίας, την υψηλή παραδειγματίση της πνευματικής καλλιέργειας και τη συγκράτηση των σχέσεων άρρενος-θήλεος στις παραγωγικές τους διαστάσεις. Ο δε πλούτος γίνεται ενεργός και τα πράγματα καθίστανται «χρήματα» όταν υπάρχει η ικανότητα χρήσης τους.

Στην «αρετή» λοιπόν, δηλαδή στην ικανότητα επιτέλεσης ορισμένου έργου, έγκειται η αξία του ατόμου, ισοδύναμη και αυτή προς την χρησιμότητά του. (Στη γλώσσα έμεινε η έννοια άξιος ως ικανός). Τα πράγματα και ο πλούτος έχουν αξία, ήτοι χρησιμότητα, διότι έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιηθούν επωφελώς. Αλλά αυτή η δυνατότητα γίνεται πραγματικότητα μόνο στα χέρια του άξιου, του ικανού. **Η «αρετή» είναι που κάνει τα πράγματα «χρήματα», ενεργώς χρήσιμα. Και όχι, βεβαίως, αντιστρόφως: τα πράγματα δεν κάνουν τον άνθρωπο άξιο, δεν δύνανται να τον κάνουν ικανό και «ενάρετο». Δεν δίνει αξία ο πλούτος στον άνθρωπο, αλλά η ανθρώπινη «αρετή» στον πλούτο. Η ουσία καθορίζει περιουσία, όπως και την εξουσία.**

Η αξία του ανθρώπου έγκειται στην αξιωσύνη του, και αυτή η ικανότητά του ερείδεται στη συγκεκριμένη του φύση. Από τις τελειότητες που περικλείονται στην ανθρώπινη ουσία ο καθένας φέρει μια σπερματική καταβολή δυνάμεων επίτευξης τους, της οποίας το ιστόγραμμα διαφέρει μεταξύ των ατόμων. Αλλά δουλεύοντας πάνω στο

δεδομένο ιστόγραμμα ο κάθε άνθρωπος μπορεί να το φέρει στη μέγιστη πραγμάτωσή του, ακόμη και τροποποιώντας το μερικώς κατά την ενδεχόμενη συναλληλία των παραμέτρων και αλληλένδεση των παραγόντων. Αυτή είναι η φυσική καλλιέργεια του ανθρώπου, και αυτή η καλλιέργεια η Ελληνική παιδεία. Η καλλιέργεια άγει τα δυναμικά ανύσματα της συγκεκριμένης φύσης του ατόμου στη μέγιστη και βέλτιστη συνισταμένη τους. Αυτή η εξατομικευμένη φύση ορίζει την εγγενή «υπεσχημένη» ικανότητα του συγκεκριμένου ατόμου, την αξιωσύνη του, την αρετή του, τη «σφραγίδα της δωρεάς» του.

Πλείστα είναι τα έργα του ανθρώπου, πλείστες και οι ικανότητες και αξιωσύνες του. Οι ακρότητες αυτών των αρετών είναι οι ποικίλες αριστείες, κορυφώσεις ικανοτήτων προς επιτέλεση ιδιαζόντως καλού και αγαθού ωρισμένου έργου.

Έχω τονίσει πως μορφή και λειτουργία πάνε μαζί στην κλασσική μεταφυσική. Η ενέργεια είναι η ενέργεια μιας δύναμης που εκπορεύεται από την ουσία ενός όντος. Αποτελεσματική δράση απορρέει αναγκαίως από ισχυρή συγκρότηση του όντος κατά την τελειότητα μιας μορφής ταυτότητας. Η Μορφή, ειδικότερα το κάλλος της τελειότητάς της, είναι η δύναμη που αίρει το ον «υπεράνω» του μηδενός. Η ίδια δύναμη προβάλλεται ως ενέργεια στον Κόσμο των φαινομένων του Είναι. Η ισχύς της Μορφής αυτοσυνίσταται σε οντότητα κατά τον διαμελισμό του Είναι, και επίσης, δράσα, είναι αιτία αποτελεσμάτων στην κοσμική ύπαρξη. Αυτή η μεταφυσική αντιστοιχία και ισοδυναμία μορφής και λειτουργίας (είναι και ενεργείν, ευ είναι και ευ ενεργείν) θεμελιώνει το ηθικό ιδεώδες του καλουκαγαθού. Το καλό (το ευ έχον, το όμορφο) είναι και αγαθό (ωφέλιμο). Αξιοσύνη και ωφελιμότητα πάνε φυσικά μαζί. Κι έτσι η ομορφιά είναι αξιοσύνη.

Όλες οι λειτουργίες του ανθρώπου εκπορεύονται τελικά από τον ταυτοτικό δυισμό νου και σώματος. Αποκορύφωση λοιπόν όλων των

επιμέρους ικανοτήτων-αρετών, πηγή και αρχή της ειδικής καλλονής και ωφελιμότητάς τους, είναι ο συνδυασμός (διαφέρων σε διάφορους σταθμούς του ανθρώπινου βίου αφού εδώ ευρισκόμαστε στο γίνεσθαι υπείκοντες στην χρονικότητα) σωματικού κάλλους και σοφίας νου. Αυτή την υπεροχή εκφράζει το ιδεώδες του Καλουκαγαθού εν γένει, απλώς και απολύτως. Είναι η περιωπή του *Εσθλού*, στον Αρχαϊσμό, αυτού που είναι τόσο πλήρως και απολύτως, ώστε να είναι καλά, και έτσι να είναι καλός καγαθός. Είναι πλήρως σημαίνει είναι καλά, σημαίνει φαίνεσθαι πλήρως, ίσον τελείως (ολοκληρωτικά και κατά την τελειότητα), συνεπάγεται επιδείκνυσθαι πλήρως, προβάλλεσθαι ολοκληρωτικά, δηλαδή ενεργείν τελείως, ίσον αποτελεσματικά.

Από τη διαφόρηση του ενός από τους πολλούς κατά την ικανότητα και αρετή σε ένα ορισμένο πεδίο ανθρώπινης ύπαρξης και δραστηριότητας, ο Ελληνισμός μεταβαίνει κατά την πίεση του χαρακτήρα του στην αντίθεση και σύζευξη του αρίστου προς τους πολλούς γενικώς κατά την ολοκληρία της ανθρώπινης φύσεως. Αυτή είναι η ρίζα της γέννησης και ανάπτυξης του Σοφού και του Τυράννου, του Καλού και του Πρωταθλητή, στην εποχή της Γέννας της Μορφής από το σπέρμα του Δωρισμού-Ελληνισμού.

Εξηγείται έτσι γιατί η ιστορία της Αθηναϊκής Δημοκρατίας στην εποχή του Χρυσού Θαύματος είναι ιστορία Αριστέων, και γιατί ενός ανδρός αρχή δείχνει η Αθήνα μετά το μισό του 6ου αιώνα (Πεισίστρατος) και ακριβώς ενός ανδρός αρχή δείχνει και έναν αιώνα αργότερα, μετά το μισό του 5ου (Περικλής). Ενδιαμέσως δε, Κλεισθένης και Θεμιστοκλής συμπληρώνουν την ηρωική τετράδα που σηματοδοτεί την άνοδο των Αθηνών από ήσσονα και περιφερειακή παρουσία στην Ελληνική σκηνή σε ηγεμονική δύναμη του πολιτισμένου κόσμου.

Στην κρίσιμη δεκαετία μεταξύ της Μάχης του Μαραθώνος και της Ναυμαχίας της Σαλαμίνας, ο Θεμιστοκλής καθίσταται ο ισχυρός ανήρ της Δημοκρατίας. Το 493/2 εκλέγεται επώνυμος άρχων (ακόμη τότε η εξουσία του Άρχοντος ήταν πραγματική και ουσιαστική), σημάδι της πολιτικής επιρροής του. Η στρατηγική συντριπτικής ναυτικής ισχύος του προτυπώνεται με την κατασκευή Νεωρίων στον Πειραιά κατά την αρχοντεία του. Μια σειρά από γεγονότα ακολουθούν μετά το 490 π.Χ., όταν οι Αθηναίοι, επαιρόμενοι επί της αιχμής της ιστορίας μετά τη μεγάλη νίκη τους επί των Περσών, αρχίζουν την εσωτερική προετοιμασία του ξετινάγματος των πτερών τους που θα εκτυλιχθεί μετά το 480.

Ο ιθύνων Νους της σειράς των συνηρημένων αυτών γεγονότων είναι ο Θεμιστοκλής.

Το 489/8 καταδικάζεται ο νικητής στρατηγός του Μαραθώνος Μιλτιάδης σε ποινή 50 ταλάντων, για μια κακώς συλληφθείσα και εκτελεσθείσα εκστρατεία κατά της Πάρου, στην οποία και πληγώθηκε, τελικά, θανάσιμα. Το 487 π.Χ. τίθενται σε ισχύ δυο μέτρα που πιθανότατα περιλαμβάνονταν στις Μεταρρυθμίσεις του Κλεισθένη, αλλά είχαν μείνει ανενεργά και ανεφάρμοστα μέχρι τότε λόγω της ισχύος των Ολιγαρχικών. Η εκλογή των 9 αρχόντων γίνεται πλέον δια κλήρου, που σημαίνει τον εκμηδενισμό της πολιτικής τους δύναμης και τον περιορισμό του ρόλου τους σε διαδικαστικό παράγοντα των λειτουργιών της Δημοκρατίας. Ταυτοχρόνως αρχίζει η εφαρμογή του Νόμου περί οστρακισμού, με μια μοναδική ουδέποτε επαναληφθείσα σειρά πέντε διαδοχικών οστρακισμών. Το 487 π.Χ. οστρακίζεται ο Ίππαρχος Χάρμου, άρχων το 496/5, συγγενής του Πεισίστρατου, «καλός» σε πλήθος αγγείων. Το 486 είναι η σειρά του Μεγακλή Ιπποκράτους, ανηψιού του Κλεισθένη και αρχηγού τότε της μεγάλης οικογένειας των Αλκμαιονιδών, επίσης υμνούμενου με την επιγραφή «καλός» σε αγγεία. Το 485 πιθανώς ο Καλλίας Κρατία, επικρινόμενος σε αγγεία για Μηδισμό. Το 484 τη σειρά

παίρνει ο Ξάνθιππος Αρρίφρονος, πατήρ του Περικλή, ο κύριος κατήγορος του Μιλτιάδη το 489. Τέλος το 483 οστρακίζεται ο Αριστείδης Λυσιμάχου ο Δίκαιος, άρχων ο ίδιος το 489/8. Με την σειρά αυτή οστρακισμών τίθενται εκποδών όλες οι προσωπικότητες και οικογένειες επιρροής της Αθηναϊκής πολιτικής σκηνής. Ο Θεμιστοκλής εξέφρασε το λαϊκό αίσθημα. Σε ένα όστρακο ο πολίτης έχει εκφράσει ποιητικά, με ελεγειακό δίστιχο, την καθολική αποδοκιμασία του λαού προς την παραδεδομένη πολιτική ηγεσία συλλήβδην:

Χσάνθ[ιππον τόδε] φεσίν άλειτερον πρυτάνειον

τόστρακ[ον Άρρί]φρονος παίδα μά[λ]ιστ' άδικεῖν.

(R. Meiggs – D. Lewis, A Selection of Greek Historical Inscriptions to the End of the Fifth Century BC, No. 21, p. 42).

«Ο Ξάνθιππος, τούτο δω λέει το όστρακο, απ' όλους τους αλιτήριους ηγέτες, ο γιος του Αρρίφρονα, ότι αδικεί περισσότερο».

Την ίδια χρονιά (483) με τον τελευταίο οστρακισμό ανακαλύπτονται νέες πλούσιες φλέβες αργύρου στα μεταλλεία του Λαυρίου. Ο Θεμιστοκλής πείθει τον Δήμο να χρησιμοποιηθούν οι πρόσοδοι από το εύρημα για την ενίσχυση της ναυτικής δύναμης της Πόλης. 200 τριήρεις κατασκευάζονται μέσα σε 3 χρόνια υπό τη διεύθυνση 100 πλουσίων πολιτών σε συνδυασμό με το καθεστώς της «λειτουργίας» του πλούτου υπέρ της πόλεως. Πρόκειται για κατόρθωμα κατασκευαστικό, λαμβανομένου υπόψη και του ότι οι κύριες αγορές ξυλείας (Βόρεια Ελλάδα, Εύξεινος Πόντος) ευρίσκοντο στα Περσικά χέρια. Ο στόλος της Αθήνας είναι τώρα, συγκρινόμενος με μεγάλες ναυτικές Δυνάμεις, επταπλάσιος της εχθρικής της Αίγινας και πενταπλάσιος του Κορινθιακού στη μάχη της Σαλαμίνας. Συντριπτική υπεροχή ναυτικής ισχύος εν έργοις.

Ενόψει της καθαρά φιλοπερσικής στάσης του Μαντείου των Δελφών, γενικά αλλά και ειδικά όταν οι Αθηναίοι ζήτησαν χρησμό για τα

μελλούμενα, ο Θεμιστοκλής προκαλεί δεύτερο χρησμό από την Πυθία που μνημονεύει το «ξύλινο τείχος» ως σωτηρία μόνον του ναού της Αθηνάς. Ο Θεμιστοκλής επιδίδεται σε δημιουργική ερμηνεία του πυθόχρηστου, αντίθετη προς την προβλεπόμενη από το Μαντείο, και πείθει τους Αθηναίους να εγκαταλείψουν την πόλη τους και να πολεμήσουν μέχρι εσχάτων την Περσική εισβολή, επαφιέμενοι στη ναυτική τους δύναμη. Σώζεται το Ψήφισμα του Θεμιστοκλή που καθόριζε την πολιτική της Αθήνας όταν οι Περσικές δυνάμεις του Ξέρξη πλησίαζαν. [R. Meiggs – D. Lewis, op.cit., No. 23].

Ο Θουκυδίδης του αφιερώνει το εγκρατέστερο εγκώμιο που ο μέγας ιστορικός του Χρυσού αιώνα μπορεί να απευθύνει σε έναν πολιτικό του αιώνα αυτού του θαύματος και της λάμψης:

«ἦν γὰρ ὁ Θεμιστοκλῆς βεβαιότατα δὴ φύσεως ἰσχὺν δηλώσας καὶ διαφερόντως τι ἐς αὐτὸ μᾶλλον ἑτέρου ἄξιος θαυμάσαι· οἰκεία γὰρ συνέσει καὶ οὔτε προμαθῶν ἐς αὐτὴν οὐδὲν οὔτ' ἐπιμαθῶν, τῶν τε παραχρῆμα δι' ἐλαχίστης βουλής κράτιστος γνώμων καὶ τῶν μελλόντων ἐπὶ πλεῖστον τοῦ γενησομένου ἄριστος εἰκαστής· καὶ ἅ μὲν μετὰ χειρᾶς ἔχοι, καὶ ἐξηγήσασθαι οἶός τε, ὧν δ' ἄπειρος εἶη, κρῖναι ἱκανῶς οὐκ ἀπήλλακτο, τό τε ἄμεινον ἢ χειρόν ἐν τῷ ἀφανεί ἔτι προεώρα μάλιστα. καὶ τὸ ξύμπαν εἶπεῖν, φύσεως μὲν δυνάμει, μελέτης δὲ βραχύτητι κράτιστος δὴ οὗτος αὐτοσχεδιάζειν τὰ δέοντα ἐγένετο»

(I, 138, 3)

[Ο πρώτος και δεύτερος χρησμός του Μαντείου των Δελφών στην Αθήνα για τον επικείμενο πόλεμο, στον Ηρόδοτο, VII, 140, 1 = 94 Parke-Wormell και VII, 141, 1 = 95 P.-W. Οι δυο τελευταίοι στίχοι του δεύτερου χρησμού είναι προφανώς προσθήκη post eventum. Γνήσιος φαίνεται να είναι και ο χρησμός προς τους Αργείους που επικυρώνει την ουδετερότητά τους, Ηρόδοτος VII, 148, 2 = 92 P.-W. Ομοίως και οι δυο χρησμοί για τους

δελφούς τους ίδιους, Ηρόδοτος VII, 178, 1 = 96 P.-W. και VIII, 36, 1 = 97 P.-W. Στην ουσία και οι δυο χρησμοί παραγγέλλουν στους κατοίκους των Δελφών να μην κάνουν τίποτα ενόψει της Καθόδου του Ξέρξη, ούτε καν να ασφαλίσουν τους θησαυρούς του Ιερού. - Χαρακτηριστική είναι η συμπεριφορά του Γέλωνος, πανίσχυρου τυράννου των Συρακουσών. Έστειλε θησαυρούς στους Δελφούς με την εντολή εάν μεν νικήσουν οι Πέρσες να δοθούν στον Ξέρξη μαζί με γη και ύδωρ για την υποταγή της υπό του Γέλωνα Σικελίας, αν δε νικήσουν οι Ελληνικές δυνάμεις να επιστραφούν οι θησαυροί στις Συρακούσες:

«...πέμπει [sc. ο Γέλων] πεντηκοντέροισι τρισὶ Κάδμον τὸν Σκύθειον ἄνδρα Κῶον ἐς Δελφούς, ἔχοντα χρήματα πολλὰ καὶ φιλίους λόγους, παραδοκῆσαντα τὴν μάχην τῇ πεσέεται, καὶ ἦν μὲν ὁ βάρβαρος νικᾷ, τὰ τε χρήματα αὐτῷ διδόναι καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ τὴν ἄρχει ὁ Γέλων, ἦν δὲ οἱ Ἕλληνες, ὀπίσω ἀπάγειν". Ηρόδοτος, VIII, 163, 2].

Εμπράκτως αποδεικνύει η ιστορική πραγματικότητα το θεωρητικό συμπέρασμα ότι η Αθηναϊκή Δημοκρατία δεν είναι αντιφατική, αντιθέτως μάλιστα όχι μόνον είναι συμβατή και εναρμόνια, αλλά και επιζητεί ισχυρούς άνδρες (αριστεῖς), και αντιστρόφως γνήσια υπεραριστεία κυοφορείται κατ' εξοχήν στους κόλπους της.

Η μεταφυσική κυριαρχία του Πέρατος, η οντολογική απαίτηση τέλει μορφής, σημαίνει ισχυρές ταυτότητες, και συνεπώς και ξεκάθαρες ετερότητες. Οι πολλαπλές και διάφορες ταυτότητες των όντων οριοθετούνται από τα όρια, τα σύνορα, μεταξύ τους. Το πλέγμα της κοσμικής τάξης συναπαρτίζεται από τους ορισμούς των περάτων. Μοίρα, ο νόμος του Μερισμού, είναι ακριβώς το πλέγμα των περάτων δια των οποίων το Είναι διαμελίζεται στα φαινόμενα της αποκάλυψής του. Στο Γίγνεσθαι της κοσμικής φανέρωσης του Είναι, η τάξη αποκαθίσταται δια του Αγώνος, της ενέργειας των όντων για την πλήρη φανέρωση της

ουσίας τους, που σημαίνει για την τέλεια αυτοπραγμάτωσή τους. Η ισορροπία μεταξύ της εσωτερικής έντασης της ταυτότητας μιας ύπαρξης προς την εσωτερική ένταση άλλων που φανερώνεται σε αυτήν ως εξωτερικός περι-ορισμός, αποκαθιστά την αληθινή τάξη της πραγματικότητας, θέτει το όριο στη σωστή του επι-φάνεια, εκείνη που αποκαλύπτει την ουσία όλων των υπεισερχομένων οντοτήτων στη βέλτιστη πραγμάτωση, δηλαδή φανέρωσή τους. Στη Μοίρα του κόσμου δεν υπάρχει αδικία. Το κάθε τι έχει αυτό που του ανήκει και αυτό που δικαιούται να έχει.

τῶ μὲν θεῶ καλὰ πάντα καὶ ἀγαθὰ καὶ δίκαια, ἄνθρωποι δὲ ἅ μὲν ἄδικα ὑπειλήφασι ἅ δὲ δίκαια.

Ηράκλειτος 22B102 DK

[Πρόκειται εδώ για τους άφρονες ανθρώπους που είναι ασύνετοι του Κοινού Λόγου του Όντος].

Η Μοίρα του Κόσμου είναι η εγγύηση της ελευθερίας των όντων που φαίνονται στο γίγνεσθαι της κοσμικής ύπαρξης. Η ελευθερία είναι φυσική κατάσταση. Δεν χρειάζεται κανονιστική αρχή, άλλη πλην του Νόμου του Πέρατος. Ελευθερία κυρίως και πρωτίστως σημαίνει ανεμπόδιστη άσκηση του δικαιώματος που εμπεριέχεται στην ίδια την ύπαρξη του όντος. Είναι η απρόσκοπτη ενέργεια της δύναμης της ουσίας του. Ανεμπόδιστη και απρόσκοπτη όχι σε μια, αδύνατη, απόλυτη απομόνωση από κάθε ετερότητα, από παν το άλλο, ως εάν το καθ' έκαστον ον ήταν το Είναι αυτό τούτο στην αδιαφόριστη καθαυτότητά του. Αυτή η ελευθερία είναι μια ουτοπία, ένα ψευδοϊνδαλμα, μια παραμορφωτική απεικόνιση, ένα είδωλο, του πραγματικού Φαινομένου. Το ον βοηθείται και δεν εμποδίζεται στην επίτευξη της τελειότητάς του από τα άλλα όντα, η ταυτότητα ενισχύεται και ενισχύει την ετερότητα, ταυτίζεται προς αυτήν: είναι η οδός μέσα και έξω του πέρατος, που είναι η αυτή (κατά την Ηρακλείτεια ταυτότητα της οδού άνω και κάτω).

Την Ελευθερία του ατομικού όντος εγγυάται το Πεπρωμένο του Κόσμου. Και αντιστρόφως, τη Μοίρα του Όντος συναπαρτίζει η ελεύθερη διευθέτηση όλων των μελών του Είναι κατά τον εναρμόνιο διαμελισμό του. Ακριβώς όπως ο τέλειος Απόλλων αναφαίνεται στον πάσχοντα Διόνυσο και ο θριαμβεύων Διόνυσος αντιστρέφει τον συγκαταβαίνοντα Απόλλωνα.

Ελευθερία του όντος και Αγών και Τάξη του κόσμου πάνε μαζί σε αδιαχώριστη συνουσίωση. Καταστηματική Ελευθερία είναι η απεριόριστη επιδίωξη από κάθε ον του οικείου τελεσιουργού Πέρατος τελειότητας. Και οντολογικός Αγών είναι αυτό τούτο. Και Κοσμική Τάξη της φαντασμαγορίας των φαινομένων στο γίνεσθαι του χρόνου είναι πάλι το ίδιο κατά το αποτέλεσμα του. Ελευθερία και Αγών και Τάξη είναι η ίδια φυσική κατάσταση του Κόσμου. Και η κατάσταση αυτή είναι απαρασάλευτος, πεπηγμένος όρος εν αρρήκτοις αλύσεσι. Είναι ο ορισμός και συνάμα ο όρος και συνθήκη του όντος για να είναι. Κάθε εγχείρημα παρέμβασης διορθώνεται με το ισοδύναμο αντίθετο αποτέλεσμα το οποίο αναπόφευκτα η παρέμβαση προκαλεί. Πρόκειται για τη Μεταφυσική Αρχή της ισότητας Δράσεως και Αντιδράσεως. Στην οποία δεν χωρούν εξαιρέσεις, αφού το ον είναι άφθαρτο και δεν μπορεί να «σπάσει» υπό πίεση ώστε να ακυρωθεί η αρχή της ισοδυναμίας εν τοις πράγμασι. Η βασική εξίσωση του Σύμπαντος είναι συνεπώς μαθηματικά μια απλή διαφορική εξίσωση δευτέρου βαθμού χωρίς πρωτοβάθμια συνιστώσα. Η δεύτερη παράγωγος του χωρικού διαστήματος (ο ρυθμός μεταβολής του ρυθμού μεταβολής του διαστήματος) είναι ανάλογος του διαστήματος. Αυτό με τη σειρά του θεμελιώνει την περιοδικότητα ως θεμελιώδη ρυθμό του γίνεσθαι στο χρόνο. Ο χρόνος τρέχει γιατί ο τροχός της περιόδου κυλάει.

Η συμβολική έκφραση της περιοδικότητας είναι ο θνήσκων και ανιστάμενος Ιερός Νεαρώδης, ο Ισχυρός του Έαρος, το Κοσμολογικό

Άνθος του Κόσμου. Το ακίνητο κινούν του Τροχού του Χρόνου είναι το αιώνιο Κάλλος του Απόλλωνα, το απόλυτο άνθος του Είναι. Το αιώνιο εφάπτεται με τον χρόνο, (προκαλώντας την κίνησή του δια της περιστροφής του τροχού), στο άνθος του έαρος. Εκεί συνουσιάζονται Απόλλων και Διόνυσος, η Τελειότητα του όντος με τη Δύναμη του όντος, το Κάλλος με τον Έρωτα του Κάλλους. Ο Έρωτας ταυτίζεται με αυτό του οποίου εφίεται. Η Δύναμη θριαμβεύει μέσα στα Πάθη, το Κάλλος απαθές είναι στην τελειότητά του. Ο Θρίαμβος επιγίγνεται στον Αγώνα, το Τέλος μένει δεδοξασμένο αλλά αθριάμβευτο, αποστίλβον χωρίς αγώνα τη λάμψη του κάλλους του, απαθές και ανενδές, εδρασμένο ακλινώς στην περιωπή της τελειότητάς του, χωρίς τίποτε να διακυμαίνει, να αναρριπίζει με ανατριχίλες οδύνης ή ηδονής, τον ησυχασμό του καταυγασμού του.

Ο Κόσμος υπάρχει και κινείται για να υπάρχει, δια της φανέρωσης του ανθού της ύπαρξης, του ουράνιου επί γης κάλλους, εδράζεται για να είναι, και ερείδεται για να περιστρέφεται ο τροχός της ροής του χρόνου, επί των σημείων επαφής του ακινήτου κινούντος μετά του κινουμένου, επί των εκρήξεων ομορφιάς της εγκόσμιας φύσης των φαινομένων. Εκεί αποκαλύπτεται η υπερουσιότητα του απόλυτου Είναι και φανερώνεται η τιτάνια άρση του όντος υπεράνω του μηδενός.

Τα σημεία αυτά όπου το φαινόμενο αποκαλύπτει το απόλυτο νόημα του είναι, αποτελούν συγχρόνως την ανάδυση του απόλυτου από το πάθος της διασπασμένης ύπαρξης, από τον αγώνα ως φυσική κατάσταση του φαινομένου, του όντος-εν-γίγνεσθαι και γίγνεσθαι-εισ-ουσίαν, και εν ταυτώ, την κάθοδο του αιώνιου στον χρόνο. Ως αληθώς η οδός άνω και κάτω μία και η αυτή: η Σταύρωση είναι η Ανάσταση.

Ορώμενος ο Αγών εκ των άνω, *sub specie aeternitatis*, συνιστά το πεδίο φανέρωσης του απόλυτου, τον τόπο και τον τρόπο διείσδυσης του Τέλους στο Γίγνεσθαι προς στερέωσή του και ικανοποίηση του

αυτοφανερούμενου Είναι. Θεώμενος ο Αγών εκ των κάτω, *sub specie temporis*, αποτελεί το πάθος της ύπαρξης, τον Σταυρό του Όντος στο φαίνεσθαι του. Αλλά ο Σταυρός αποκαλύπτει τον Υιό του Θεού, το πάθος θριαμβεύεται και ιδού Κάλλος αναφαίνεται, ο Άδης ανέωκται και Όλυπος εόραται.

Στις τέχνες και στην ποίηση, στον λόγο και στην πολιτική και στην οικονομία, ο Αγών περαίνει τα φαινόμενα τονίζοντας τη μορφή φανέρωσης του Είναι που τα συνιστά και τα συνέχει εξ αιωνιότητος εν χρόνω. Με αυτόν τον τρόπο αναδεικνύει τις εξοχές της Μοιροθεσίας των όντων, τις κορυφές τελείωσης των φαινομένων, τους πρώτιστους δεσμούς αρμονίας του γίνεσθαι, τις *αριστείες*. Τα προνομιούχα αυτά σημεία ανόδου προς τη μακαριότητα του Είναι και τη λάμψη του φαίνεσθαι αφενός και εν ταυτώ καθόδου προς τον αγώνα του γίνεσθαι και το σκότος του χρόνου αφετέρου, όχι μόνο δεν διαχωρίζονται, πολύ περισσότερο δεν αντιτίθενται προς την πολλαπλότητα του πεδίου στο οποίο αριστεύουν, αλλά αποτελούν τους Συνοχείς και Σωτήρες του όλου πεδίου, τις ακλόνητες εδράσεις όπου στηρίζεται όλη η ποικιλία και αναρτάται ο εναρμόνιος συναπτικός ιστός όλων των πολλών του πεδίου.

Αντί να είναι πράγμα παράξενο και παράλογο είναι αντιθέτως αναμενόμενος και κατανοητός ο συνδυασμός ισχυρών ανδρών και καθαρής δημοκρατίας στον πολιτικό στίβο, πράγμα που παρατηρείται στον Χρυσούν Αιώνα της Αθήνας και του Ελληνισμού. Ο άριστος και οι πολλοί, ο ήρωας και οι μεγάλοι αριθμοί είναι οι συμπληρωματικές όψεις του ίδιου φαινομένου: της ελεύθερης δι' αγώνος φυσικής ανάταξης και τακτοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού σε μια υγιή κοινωνία. Και έτσι εξηγείται αβίαστα και εντελώς γιατί στον ερωτικό ύμνο της Αθήνας, του Κάλλους και της Δύναμής της, που πλέκει ο Περικλής στον Επιτάφιο Λόγο του για τους πρώτους πεσόντες του Πολέμου, καλώντας τους Αθηναίους να ερωτευθούν την ομορφιά της δύναμής της [*«ἀλλὰ μᾶλλον*

τὴν τῆς πόλεως δύναμιν καθ' ἡμέραν ἔργω θεωμένους καὶ ἐραστὰς γιγνομένους αὐτῆς», Θουκυδίδης, II, 43, 1], συνοψίζει σε ἓνα τρίπτυχο τον χαρακτήρα της πολιτείας και του γενικότερου τρόπου ζωῆς, στα πλαίσια και θεμέλια των οποίων ἡ πόλις ἐγένε ἀξιέραστη και μεγαλοδύναμη και ἀρχέτυπο παράδειγμα προς μίμηση: *ισονομία στα ιδιωτικά, αξιοκρατία στα δημόσια, ἐλευθερία εἰς ἀμφοτέρωτα.*

χρώμεθα γὰρ πολιτεία οὐ ζηλοῦση τοὺς τῶν πέλας νόμους, παράδειγμα δὲ μᾶλλον ὄντες τινὶ ἢ μιμούμενοι ἑτέρους. καὶ ὄνομα μὲν διὰ τὸ μὴ εἰς ὀλίγους ἀλλ' εἰς πλείονας οἰκεῖν δημοκρατία κέκληται, μέτεστι δὲ κατὰ μὲν (1) τοὺς νόμους πρὸς τὰ ἴδια διάφορα πᾶσι τὸ ἴσον, κατὰ δὲ (2) τὴν ἀξίωσιν, ὡς ἕκαστος ἐν τῷ εὐδοκιμεῖ, οὐκ ἀπὸ μέρους τὸ πλέον εἰς τὰ κοινὰ ἢ ἀπ' ἀρετῆς προτιμᾶται, οὐδ' αὖ κατὰ πενίαν, ἔχων δὲ τι ἀγαθὸν δρᾶσαι τὴν πόλιν, ἀξιώματος ἀφανεία κεκώλυται. (3) ἐλευθέρως δὲ τὰ τε πρὸς τὸ κοινὸν πολιτεύομεν καὶ εἰς τὴν πρὸς ἀλλήλους τῶν καθ' ἡμέραν ἐπιτηδευμάτων ὑποψίαν, οὐ δι' ὀργῆς τὸν πέλας, εἰ καθ' ἡδονὴν τι δρᾷ, ἔχοντες, οὐδὲ ἀζημίους μὲν, λυπηρὰς δὲ τῇ ὄψει ἀχθηδόνας προστιθέμενοι.

(Θουκυδίδης II, 37, 1-2)

Ἡ ἀξίωση, τὸ κύρος στα δημόσια και κοινὰ τῆς πόλεως ἐπιμερίζεται ἀναλογικὰ προς τὴν ἀρετὴ, τὴν ἀξιοσύνη ενός ἐκάστου σε κάποιον ρόλο, σε κάποιον ἐπιτήδευμα («ὡς ἕκαστος ἐν τῷ εὐδοκιμεῖ», ὅπως ὁ καθένας διακρίνεται σε κάποιον δράση και λειτουργία). Ἡ φυσικὴ, ἀληθινὴ «Ἀριστοκρατία» για τὸν Ἑλληνισμό εἶναι οὐσιώδες οὐσιαστικὸ στοιχεῖο τῆς Δημοκρατίας, κατὰ τὴ θεωρία και ἡ ιστορικὴ πράξη, ἰδίως στον καιρὸ του Θαύματος.

Ἔτσι λύεται αὐτόματα και ἓνα πρόβλημα που δεν εἶναι μόνον αἰσθητικὸ, ἀν δηλαδή κάποιος μπορεῖ να εἶναι ὀρθὸς κριτὴς ἔργου που δεν μπορεῖ ὁ ἴδιος να δημιουργήσει. Ἀσφαλῶς ναι, σε μεγάλους ἀριθμούς, ἐφόσον ὑπάρχει ἡ κοινότητα των κριτηρίων που ἓνας ἰσχυρὸς

πολιτισμικός χαρακτήρας έχει εμπεδώσει δημιουργώντας υψηλές μορφές κατά τη βιωματική του ταυτότητα. Ο υψηλός πολιτισμός είναι δημιούργημα του κοινού βιώματος, προς το οποίο απλώς επιστρέφει για να επαναβεβαιώσει την ταύτισή του με αυτό όταν προβάλλει εις κρίσιν και κύρωσιν ένα μεγαλόρημά του. Τα έργα του Αισχύλου και του Πίνδαρου οι Πανέλληνες, πολλοί αυτοί μεγάλων αριθμών τις κορυφές αριστείας του μοναδικού, αναγνώριζαν ως οικεία και οικείως μεγάλα και υψηλά, ως δικά τους άριστα. Το βίωμα αναγνώριζε τις πνοές του στις μορφές που οι σπουδαίοι συνθέτουν, ένιωθε τα διογκωμένα ίχνη του, ηράτο την περιπόθητη ακμή της περσιότητάς του.

Και έτσι στα πάντα. Ο Ένας και οι Πολλοί στον Ελληνισμό διαπερώνται από το ίδιο αρχέγονο βίωμα του Κάλλους, μεθούν την ίδια ηδονή του ακατάσχετου έρωτα προς την ομορφιά του κόσμου, πτεροφυούν μαινόμενοι την ίδια έκσταση προς την απαστράπτουσα λάμψη της θείας Επι-φάνειας, έκ-σταση προς τα εσώτατα της ύπαρξής μας, προς τους μυχούς της ουσίας μας όπου βυσοδομείται η ανελάττωτη και ολοκληρωτική φανέρωση του υπερούσιου Είναι, όταν το Κρύφιο της απολυτότητας φαίνει το αστραποβόλο γάνωμα της ανεναντίωτης Ισχύος του αναρπάζοντάς μας στον αμεμφή κόρο του εξαιωνισμού μας.

Τα άλλα ερμηνεύονται αρμοζόντως, από αυτής της νοεκής εποπτείας ανακαθαίροντες τον λογισμό της σκέψης μας.

Προσέξαμε και θεωρήσαμε τη συγχρονική εμφάνιση βαρυσήμαντων συζυγιών στην Εποχή του Έπους της Μορφής στον Αρχαϊκό Ελληνισμό: Σοφός και Τύραννος (Αισυμνήτης), Καλός και Αεθλοφόρος Αθλητής. Συναφώς στον 5^ο αιώνα π.Χ. μια χαρακτηριστική σύζευξη προβάλλεται: Σοφιστική και Ρητορική. Σοφιστική είναι η Σοφία της κατανόησης του Μεγάλου Αινίγματος της Ύπαρξης, της ταυτότητας Είναι και Φαίνεσθαι. Ο βαθύτερος λόγος της μανιώδους επιμονής του

Πλάτωνα στην αναγωγή της Σοφιστικής προς το Μη-Ον έγκειται στη δική του ισχυρή και χασματώδη διάκριση Είναι και Φαίνεσθαι. Σε αυτό το σημείο εστίασε και ο Αριστοτέλης με τη σειρά του τη διαφοροποίηση και αντίθεσή του προς τον Πλάτωνα: επί του μη χωριστού κατ' αλήθειαν και πραγματικότητα της «Ιδέας» (της ουσίας) από το αισθητό, του νοούμενου από το φαινόμενο ον.

Ταυτιζομένου Είναι και Φαίνεσθαι, η Σοφία καθίσταται και αυτή Τέχνη της Αλήθειας. Ο Λόγος γίνεται δημιουργικός, επαναλαμβάνοντας την κοσμογονική διαδικασία, εν ταυτώ και θεογονική. Σε προηγούμενη μελέτη μου προσδιόρισα ότι η καθ' Ελληνισμό ανάλυση «περατούται» και τελειούται όταν η επιστήμη του όντος, η γνώση της πραγματικότητας, η Σοφία του Είναι, φθάνει σε τέτοιο σημείο ταύτισης νοούντος και νοητού ώστε να μπορεί να μετασχηματιστεί σε δημιουργική Τέχνη. Οι τέχνες πρωτοστάτησαν στην οδό αυτή της Ελληνικής Αλήθειας και τελεσιογονίας. Ακολούθησε η φιλοσοφία που με τον Αναξαγόρα και τους Σοφιστές έδειξε τη μετατροπή της θεωρητικής θεμελίωσης της ταυτοδυναμίας Είναι και Φαίνεσθαι (Ίωνες – Πυθαγόρας – Ηράκλειτος – Παρμενίδης) σε *φρονηματική γνώμη, σε έντεχνο σοφία*. Το Σωκρατικό ερώτημα του Πλάτωνα αν η αρετή (η ικανότητα) είναι επιστήμη, πάλι αντιστρέφει την τάξη του όντος: το πρόβλημα είχε τεθεί και λυθεί, ότι η επιστήμη (γνώση του όντος) είναι (και) αρετή (ικανότητα ποιείν και πράττειν ευ και ωφελίμως). Σοφία και φρόνηση συμπίπτουν όπως στην αρχαϊκή συνείδηση και πρακτική. Σοφός ποιητής είναι ο καλός ποιητής. Μόνο που τον 5^ο αιώνα η ανάλυση είναι διαρθρωτικότερη. Ο Λόγος της Σοφιστικής είναι Λόγος Δημιουργικής Αληθείας.

Ο Λόγος της Ρητορικής είναι πεζό ποίημα. Είναι έντεχνος λόγος κάλλους, μόνο που συνίσταται με λελυμένο το κοινό μέτρο το οποίο ιδιοποιεί τον ποιητικό λόγο. Ο Ρητορικός λόγος είναι κεκαλλωπισμένος και καλός, διότι το κάλλος είναι η ουσία του όντος. Δεν υπάρχει για τον

Ελληνισμό αλήθεια χωρίς ομορφιά. Το αληθές είναι όμορφο και το όμορφο είναι αληθές. Το άσχημο είναι ψευδές, απηχεί όντως το μη-ον. Οι Σοφιστικοί Ρήτορες, οι ουσιοπλόκοι καλλιεπείς, δεν θα καταλάβαιναν καθόλου επ' αυτού τον Πλάτωνα. Λόγος, τεχνήεις καλός, επιφανής και της εναρμόνιας επι-φάνειας, να είναι επίπλαστος, να σχετίζεται ασχέτως με το μη-ον; Αδύνατον! Ο Ισοκράτης που συνέχισε τη Σοφιστική-Ρητορική παράδοση του 5^{ου} αιώνα στον 4^ο και συμπαρεξέτεινε ανταγωνιστικά τη Σχολή του προς την Ακαδημία, αντιτιθέμενος σφόδρα και ριζικά προς αυτήν, κατάλαβε και διετύπωσε το θέμα με προκλητική (για τον μεσαίωνα μεταξύ κλασσικής ακμής και αρχομένης Ελληνιστικής Εποχής) οξύτητα:

σοφούς νόμιζε μή τούς άκριβῶς περί μικρών έρίζοντας αλλά τούς εὔ περί τῶν μεγάλων λέγοντας.

Ισοκράτης, *Πρός Νικοκλέα*, 22d

Ο λόγος της Ρητορικής του 5ου αιώνα π.Χ. συντίθεται κατά τις αρχές της αρμονίας που διέπουν την καλλιτεχνική δημιουργία στην αρχιτεκτονική, γλυπτική, ζωγραφική, μουσική, και, βεβαίως, ποίηση. Η μορφή του κάλλους είναι η αυτή. Οι δομές συγκροτούνται με συστήματα αναλογιών και συμμετρίας, όπως η ανάλυση της Μορφής στις συστατικές της αρμονίες έχει διεξοδευτεί και συντελεστεί. Σε προηγούμενη μελέτη μου έχω παραγάγει την χρυσή σειρά από το Είναι στην Τέχνη. Επιγραμματικά, η πρόοδος της ολοκληρωτικής συνάρτησης βαίνει από το Είναι στο Ον, στην Ουσία, στην Μορφή ως Επι-φάνεια, στο Πέρασ της επιφάνειας, στην Αρμονία συμμετρίας και αναλογιών, τελικά στην Τέχνη που γινώσκουσα επαναλαμβάνει την Δημιουργία του Κόσμου των Φαινομένων κατά τον έμμετρο διαμελισμό του Είναι.

[Για παράδειγμα εφαρμοσμένης Μορφολογίας Ρητορικού Λόγου, δείτε Apostolos L. Pierris, *Value and Knowledge, The Philosophy of*

Economy in Classical Antiquity, Ch. 5, n. 23, pp. 357 – 67. Η ανάλυση αναφέρεται σε κείμενο του Γοργία, επικήδειο λόγο του σε πεσόντες Αθηναίους πολεμιστές, 82B6DK].

Το κάλλος έλκει ως τέλος τελειότητας. Η έλξη αυτή είναι ο αναγωγός Έρως της κίνησης προς τέλος, του γίνεσθαι εις ουσίαν. Η θεμελιώδης υπαρξιακή δύναμη του όντος είναι η ενδόμυχη επείγουσα ροπή προς την τελειότητα της ουσίας του. Το ον εφίεται του Τι ην είναι του, αυθόρμητα ωθείται και ελαύνεται προς την πλήρη πραγμάτωση της πεπωμένης του τελειότητας. Το τέλος της τελειότητας είναι η φυσική όρεξη και έφεση, ακόμη περισσότερο είναι η φυσική κατάσταση της ύπαρξης, και γι αυτό είναι και η κυρίαρχη ροπή της.

Η ακαταμάχητη έλξη που ασκεί το κάλλος μορφής του Ρητορικού Λόγου συνιστά την Πειθώ. Πειθώ είναι ο συνεπαρμός από την ομορφιά του λόγου. Ρητορική είναι ακριβώς η τέχνη της πειθούς, όπως Σοφιστική είναι η τέχνη της αλήθειας. Οι δύο τέχνες συμπίπτουν στην ουσία τους. Γιατί στον τέλειο λόγο το «περιεχόμενο» ανάγεται στην μορφή. Το φαινόμενο φανερώνει και δεν κρύβει το νοούμενο. Στην θεία επι-φάνεια του Είναι ορχούνται και μέλπουν εναρμόνια οι Μούσες και της Σοφιστικής και της Ρητορικής. Όταν τονίζεται η φανέρωση του όντος ως όντος (του όντος ή όντος κατ' Αριστοτέλη) συλλαμβάνεται η ίδια τέχνη του φαινομένου ως Σοφιστική. Όταν ο εστιασμός γίνεται στην φανέρωση του όντος ως κάλλους, στην τελειότητα του όντος, στο ον ω τέλος, η τέχνη του φαινομένου εκδηλώνεται ως Ρητορική.

Αντιστοίχως, ο συναγερμός από την αλήθεια συνιστά την Πίστη. Ο συναγερμός από το κάλλος του λόγου την Πειθώ. Αλλά η αλήθεια του νοουμένου και το κάλλος του φαινομένου συμπίπτουν. Η φανέρωση της υπαρξιακής κρυφιότητας αποκαλύπτει το ον που στην ουσία του είναι κάλλος. Οι διαχωρισμοί μας εδώ είναι απλώς θέμα εμφάσεως μεταξύ των

δύο πόλων της επινοουμένης διάκρισης του φαινομένου σε αυτό που είναι καθ' εαυτό και σε αυτό που ευ είναι, που έχει καλώς εν εαυτώ. Η φαινομενολογική βάση της διάκρισης αυτής είναι ότι τα όντα τελειούνται, πραγματώνουν το τι ην είναι της ιδέας του, κατά διάφορους βαθμούς και ειδικότερα τέλη.

Στον αιώνα του ώριμου αρχαισμού, τον 6^ο, εμφανίζεται η συζυγία του Σοφού και του Τυράννου, του αρίστου της σοφίας και της φρόνησης, εις αντικατάσταση του ευ-γενούς, του αρίστου των γενών. Στον υψηλό κλασικισμό του 5^{ου} αιώνα ο Σοφός γίνεται Σοφιστής και ο Τύραννος Ρήτωρ-Πολιτικός. Ο Σοφιστής δημιουργεί αλήθεια («τον ήττω λόγο κρείττω ποιεί») και ο Ρήτωρ πειθώ. Και οι δύο δημιουργίες είναι αποκαλύψεις, αφού τίποτε δεν μπορεί να γίνει που δεν είναι. Δημιουργώ θα πει φανερώνω, όπως το απόλυτο Είναι δημιουργεί τον Κόσμο φαινόμενο ως Κόσμος, αποκαλυπτόμενο ως φαινόμενο της κρυφιότητάς του. Φθάσαμε επί τέλους στην θαυματουργό εποχή της πλήρους φανέρωσης του Είναι. Όλα βγήκαν στην επιφάνεια του Είναι, χορεύουν και τραγουδάνε στην απόλυτη επιφανειακότητα της ύπαρξης. Αυτός είναι ο ύψιστος κλασικισμός του Ελληνισμού. Ο Απόλλων εξ Αιώνος θριαμβεύει στον Χρόνο.
